ऋतम्- [1]ऋतः-ऋतवान्, [2]सुखार्तः, [3]ऋणम्, [4]प्राणम्-वत्सतरार्णम्-कम्बलार्णम्-वसनार्णम्-दशार्णः (देशः)-दशार्णा (नदी)-ऋणार्णम्, [A]उत्तमर्णः-[A]अधमर्णः, अर्पितम्-तः, अरिरिषितं-तः, अरारितः-तवान्;

अरः, [5]आरिवान्, [6]अर्वा, [7]अरित्रम्, अर्पः, अरिरिषुः, अर्पयिषुः; अरारः;

अर्तव्यम्, अर्पयितव्यम्, अरिरिषितव्यम्, अरारितव्यम्;

अरणीयम्, अर्पणीयम्, अरिरिषणीयम्, अरारणीयम्;

[B8] अर्यः-अर्यी-अर्या-अर्याणी, [C]आर्यः-आर्या, अर्प्यम्, अरिरिष्यम्, अरार्यम्;

ईषदरः-दुररः-स्वरः;

[9]अर्यमाणः, अर्प्यमाणः, अरिरिष्यमाणः, अरार्यमाणः;

---

1. धातोर्गत्यर्थकत्वात् 'गत्यर्थाकर्मक—' (3-4-72) इति, 'क्तोऽधिकरणे च—' (3-4-76) इति च कर्तरि अधिकरणे कर्मणि च क्तप्रत्ययः।
2. 'ऋते च तृतीयासमासे' (वा.6-1-89) इति वृद्धिः।
3. 'ऋणमाधमर्ण्ये' (8-2-60) इति निष्ठातकारस्य नत्वम् आधमर्ण्यव्यवहारे निपात्यते। 'ऋणं नाम अन्यदीयं द्रव्यं गृहीतं इयता कालेन इयत्या वृद्ध्या प्रतिदीयते—इति संविदूषम्।' इति बालमनोरमा। अन्यत्र ऋतम्। सत्यमित्यर्थः।
4. 'प्रवत्सतरकम्बलवसनदशार्णानाम् ऋणे' (वा. 6-1-89) इति वृद्धौ साधु। एवं वत्सतरार्णमित्यादिकम्।
5. लिटः क्वस्वादेशे द्वित्वे 'वस्वेकाजाद्घसाम्' (7-2-67) इति इडागमे च रूपम्।
6. 'अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते' (3-2-75) इति वनिप्। अर्वा=सूर्योऽश्वश्च।
7. 'अर्तिलूधू—' (3-2-184) इत्यनेन करणे इत्रप्रत्ययः। 'अरित्रं केनिपातकः' इत्यमरः। ऋच्छत्यनेनेत्यरित्रम्=नौकाचालनदण्डविशेषः।
8. 'अर्यः स्वामिवैश्ययोः' (3-1-103) इति ण्यदपवादो यत् प्रत्ययः। 'अर्यक्षत्रियाभ्यां वा स्वार्थे' (वा. 4-1-40) इति आनुक् ङीषा सह विकल्पितः। तदानीं अर्याणी-अर्या इति रूपद्वयम्। अर्यी इति तु पुंयोगे ज्ञेयम्। स्वामिवैश्याभ्यामन्यत्र आर्यः इति भवति। पूज्य इत्यर्थः। 'अर्याणी स्वयमर्या स्यात् स्यादर्यी क्षत्रियी तथा' इत्यमरः।
9. 'गुणोऽर्तिसंयोगाद्योः' (7-4-29) इति यकि गुणः।

A. 'स्वमुत्तमर्णाय यथाऽधमर्णः तस्मै कुमारान् बत धारयामः।' वा. वि-3-29.

B. 'तेन वह्येन हन्तासि त्वमर्यं पुरुषाशिनाम्।
राक्षसं क्रूरकर्माणं शक्रारिं दूरवासिनम्॥' भ. का. 6. 51.

C. 'तेन सङ्गतमार्येण रामाजर्यं कुरु द्रुतम्।
लङ्कां प्राप्य ततः पापं दशग्रीवं हनिष्यसि॥' भ. का. 6. 53.